

DVĚ NOVÁ SKRIPTA PRO STUDENTY RUŠTINY

Žaža, S.: Základy ruštiny pro filology (v porovnání s češtinou). Brno 1992, 100 s.

В библиотеку чехословацкого русиста поступило учебное пособие, автором которого является известный чешский филолог профессор Станислав Жажа.

Сам автор в предисловии к пособию говорит о том, что этот его труд предназначен главным образом для студентов философского и педагогического факультетов, ревивших в комбинации с другим предметом изучать русский язык. Это дает автору основание считать, что студенты располагают определенными знаниями русской грамматики и владеют таким словарным запасом, который отвечает требованиям и уровню учащихся, заканчивающих гимназию. Именно поэтому учебное пособие рассчитано не на начальный курс обучения. Своей задачей оно ставит более глубокое совершенствование и освоение материала грамматической и лексической структуры языка как близкородственного славянского языка.

При сравнении с чешским, родным языком студентов, автор главное свое внимание обращает на различия между обоими языками. Исходя из долголетней практики преподавания русского языка, автор предлагаемого русистам пособия ремает сосредоточиться на, по его выражению, "белых местах карты студенческих знаний". Их он обнаруживает в следующих областях, связанных с изучением русского языка: 1. генетическое родство русского и чешского языков; 2. влияние других языков на русский и чешский в древних фазах их развития; 3. различия в области словообразовательного содержания русского и чешского словарного состава; 4. некоторые проблемы морфологии; 5. отдельные главы синтаксиса. В соответствии с отмеченной проблематикой названы и главы пособия.

Поскольку объяснение и описание выделенных языковых явлений по мнению автора несет печать "некоторой субъективизации, несистемности и неравномерности" приводимого материала в отдельных частях работы, студентам предлагается богатый список специальной литературы (с. 96-100), которая может помочь найти более подробный ответ на возникшие вопросы.

Из практики преподавания и изучения иностранных языков известно, что наиболее эффективным учебным пособием является такой учебник, который в сжатой, но максимально содержательной и доходчивой форме помогает овладеть и закрепить знания, надолго оставляя их в памяти. Таким пособием является работа профессора Жажи, которое сослужит добрую службу и преподавателю.

Talickája, Je. - Koryčanová, S.: Русский язык. Сценарии непринужденного общения. Врно 1992, 104 s.

Každý učitel ruského jazyka ví, že naučit studenty dobře mluvit mimo jazykové prostředí, ve kterém se tímto jazykem mluví, není možné bez textů. Učebních příruček konverzačního zaměření je pro ruštinu víc než dost. Jsou v nich jak dobré, tak i špatné texty monologického i dialogického rázu. Dlouholetá pedagogická praxe nám ovšem ukazuje, že i při metodicky dobře organizovaném vyučování student v konečné fázi svého jazykového vzdělávání v ruštině neovládá právě dialogickou řeč a neumí se "jazykově chovat" v určitých komunikativních situacích. Projevuje se to především v používání syntaktických vazeb neadekvátních hovorové řeči (studenti znají jen spisovné konstrukce předepsané učebnicovou normou), v neschopnosti správně vybrat emocionální či expresivní jazykové prostředek, v neznalosti eliptických forem výpovědi, frazeologismů atd., tj. takových lexikálních a syntaktických prostředků, které jsou typické pro živý dialog. Tento stav lze vysvětlit nejen tím, že rusisté mají malou možnost pobývat v ruském prostředí, ale i tím, že textové pomůcky, které jsou učitelům k dispozici, nabízejí vesměs dialogy uměle sestavené pro nácvik určité gramatické nebo lexikální pasáže, což ne vždy odpovídá komunikativní situaci.

Je. Talickája a S. Koryčanová ve skriptu *Русский язык. Сценарии непринужденного общения* nabízejí studentům právě takové učební texty, které v maximálně možné míře odpovídají živému dialogu. Je nutno zdůraznit, že v konverzačních textech skriptu se odráží studentský život, zájmy i problémy. Proto i styl dialogů odpovídá jazyku dnešní mládeže (jsou zde i příklady jejího slangu). Po stránce syntaktické převládají v dialozích věty jednoduché, eliptické, bohaté využívající tzv. syntaktických frazeologismů typických pro hovorovou ruštinu. Na některých místech (rozhovor ve vlaku) je použito i jazyka lidového (просторечие). Za každým dialogickým textem uvádějí autorky celou škálu živých rčení, kterých se užívá, je-li zapotřebí vyjádřit údiv, váhání, vyhrožování, nesouhlas, námitku, rozčarování, nelibost, nespokojenost, podráždění atd.

Uváděné texty jsou co do obsahu dialogů naprosto nestandardní, originální, kulturně zajímavé (reálie v Československu, vystavy v Rusku). Učební materiál je originálním způsobem seřazen do dvou tematických okruhů: 1. *Maša je na návštěvě v Brně* (reálie Československa, zvyky, kultura, život českých studentů), 2. *Jana a Eva jsou v Peterburgu* (cesta do Ruska, organizace cestování, setkání, telefonování, exkurze, ruské reálie atd.). Pak následuje třetí část s názvem *Povídání, povídání* (rozhovory o televizi, o vztazích mezi děvčaty a hochy atd.).

Soudím, že díky uvedeným skutečnostem bude toto skriptum nesporně důležitým motivačním faktorem při zvládnutí dialogické formy.